

*Kansainvälisen kaupan valiokunta
Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta*

2023/0273(NLE)

2.4.2024

SUOSITUSLUONNOS

esityksestä neuvoston päätökseksi unionin irtisanoutumisesta
energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksesta
(06509/2024 – C9-0059/2024 – 2023/0273(NLE))

Kansainvälisen kaupan valiokunta
Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta

(Valiokuntien yhteiskokoukset – työjärjestyksen 58 artikla)

Esittelijät: Anna Cavazzini, Marc Botenga

Menettelyjen symbolit

- * Kuulemismenettely
- *** Hyväksyntämenettely
- ***I Tavallinen lainsäätämismenettely (ensimmäinen käsittely)
- ***II Tavallinen lainsäätämismenettely (toinen käsittely)
- ***III Tavallinen lainsäätämismenettely (kolmas käsittely)

(Menettely määräytyy säädösesityksessä ehdotetun oikeusperustan mukaan.)

SISÄLTÖ

Sivu

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖPÄÄTÖSLAUSELMAKSI.5	
PERUSTELUT	6
LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA ESITTELIJÄT OVAT SAANEET TIETOJA	9

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖPÄÄTÖSLAUSELMAKSI

**esityksestä neuvoston päätökseksi unionin irtisanoutumisesta energiaperuskirjasta
tehdystä sopimuksesta
(06509/2024 – C9-0059/2024 – 2023/0273(NLE))**

(Hyväksyntä)

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon esityksen neuvoston päätökseksi (06509/2024),
 - ottaa huomioon Lissabonissa 17. joulukuuta 1994 allekirjoitetun energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 47 artiklan,
 - ottaa huomioon neuvoston Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 194 artiklan 2 kohdan ja 207 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan sekä 218 artiklan 6 kohdan toisen alakohdan a alakohdan v alakohdan mukaisesti esittämän hyväksyntää koskevan pyynnön (C9-0059/2024),
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 105 artiklan 1 ja 4 kohdan sekä 114 artiklan 7 kohdan,
 - ottaa huomioon kansainvälisen kaupan valiokunnan sekä teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan työjärjestyksen 58 artiklan mukaisen yhteiskäsittelyn,
 - ottaa huomioon kansainvälisen kaupan valiokunnan sekä teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan suosituksen (A9-0000/2024),
1. antaa suostumuksensa unionin irtisanoutumiseen energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksesta;
 2. kehottaa puhemiestä välittämään parlamentin kannan neuvostolle, komissiolle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille sekä energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osapuolille.

PERUSTELUT

Energiaperuskirjasta tehty sopimus on energia-alalla sovellettava monenvälinen kauppa- ja investointisopimus, joka allekirjoitettiin vuonna 1994 ja tuli voimaan vuonna 1998. Euroopan unioni on energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osapuoli yhdessä Euratomin, 23 EU:n jäsenvaltion sekä Japanin, Sveitsin, Turkin ja useimpien Länsi-Balkanin maiden ja entisen Neuvostoliiton maiden kanssa lukuun ottamatta Venäjää ja Valko-Venäjää, jotka allekirjoittivat sopimuksen vuonna 1994 mutta eivät ole koskaan ratifioineet sitä.

Yksitoista jäsenvaltiota (Saksa, Ranska, Espanja, Alankomaat, Italia, Puola, Slovenia, Luxemburg, Tanska, Irlanti ja Portugali) ja Yhdistynyt kuningaskunta, joiden osuus Euroopan väestöstä on yli 70 prosenttia, ovat jo päättäneet irtautua sopimuksesta. EU:n irtisanoutuminen on seuraava looginen askel.

Energiaperuskirjasta tehty sopimus on monikansallisten yritysten eniten käyttämä investointisopimus, jonka nojalla ne nostavat kanteita valtioita vastaan. Lisäksi sijoittajan ja valtion välistä riitojenratkaisua vaativia tapauksia pannaan vireille joka vuosi yhä enemmän. Joulukuun 1. päivään 2023 mennessä tiedossa oli 162 energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen nojalla vireille pantua investointisovittelutapausta, joista noin 70 prosenttia oli EU:n sisäisiä energiaperuskirjasta tehtyyn sopimukseen perustuvia investointisovittelutapauksia. Yhä useammat oikeudenkäynnit kohdistuvat ympäristötoimenpiteisiin.

Tutkijat ovat toistuvasti varoittaneet, että vakavien ilmastokriisien estäminen edellyttää fossiilisista polttoaineista luopumisen nopeuttamista ja pikaista siirtymistä uusiutuvaan energiaan. Fossiilisiin polttoaineisiin tehtävien investointien suoja energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen nojalla on suoraan ristiriidassa hiilestä, öljystä ja kaasusta luopumisen samoin kuin muiden ilmastopolitiikkojen kanssa. Energiaperuskirjasta tehty sopimus on antanut fossiilisia polttoaineita käyttäville monikansallisille yrityksille mahdollisuuden nostaa kanteita niitä Euroopan maiden hallituksia vastaan, jotka ovat panneet täytäntöön politiikkoja, joilla pyritään luopumaan fossiilisista polttoaineista asteittain tai edistetään oikeudenmukaista energiasiirtymää. Viimeaikaiset tapaukset osoittavat, että energiaperuskirjasta tehty sopimus ei pelkästään haittaa ilmastotoimia vaan myös valtioiden kykyä selviytyä energiakriisistä ja -siirtymästä. Vuonna 2021 saksalaiset hiilialan yritykset RWE ja Uniper hakivat Alankomaiden hallitukselta 2,4 miljardin euron vahingonkorvauksia, jotka koskivat sen hiilestä luopumiselle asettamaa määräaikaa vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2022 Italia määrättiin maksamaan brittiläiselle Rockhopper-öljy-yhtiölle 250 miljoonaa euroa korvauksena päätöksestä kieltää offshore-öljynporauslauttojen rakentaminen rannikolle, mistä Italian rannikkoyhteisöt olivat valittaneet. Öljy-yhtiö Klesch Group Holdings Limited nosti marraskuussa 2023 EU:ta, Saksaa ja Tanskaa vastaan vähintään 95 miljoonan euron arvoisen kanteen windfall-veroista, jotka otettiin käyttöön neuvoston asetuksella (EU) 2022/1854 energian korkeiden hintojen taloudellisten vaikutusten torjumiseksi.

Ehdotettu EU:n irtisanoutuminen energiaperuskirjaa koskevasta sopimuksesta on seurausta siitä, että useat yhdistykset ovat vuosien ajan ajaneet irtautumista sopimuksesta, jolla suojellaan fossiilisia polttoaineita käyttävien monikansallisten yhtiöiden taloudellisia etuja sääntelyautonomian ja tehokkaan sosiaalisen ilmastosiirtymän kustannuksella. Vuonna 2021 yli miljoona unionin kansalaista kehotti EU-maita vetäytymään energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksesta. Ilmastoaktivistit, ammattiliitot, tutkijat, tiedeyhteisön edustajat ja monet

yhteiskunnalliset liikkeet toivat yhdessä esiin tämän sopimuksen aiheuttamat vaarat ja kehittivät toistuvasti maita irtautumaan siitä. Lisäksi Euroopan parlamentti kehotti irtisanoutumaan energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksesta sen uudistamisen tuloksesta 24. marraskuuta 2022 antamassaan päätöslauselmassa.

Koska energiaperuskirjasta tehtyä sopimusta ei ole merkittävästi päivitetty 1990-luvun jälkeen, marraskuussa 2018 aloitettiin sen uudistaminen. Tarkoituksena oli saattaa sopimus linjaan Pariisin sopimuksen periaatteiden, kestäväää kehitystä ja ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevien vaatimusten sekä investointisuoja koskevien nykyaikaisten normien kanssa.

Uudistetun energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ehdotettu teksti ei kuitenkaan ole Pariisin sopimuksen¹, eurooppalaisen ilmastolain² eikä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman³ tavoitteiden mukainen. Uudistamisessa ei myöskään noudateta EU:n kansainvälisen investointipolitiikan tulevaisuudesta 23. kesäkuuta 2022 annetun Euroopan parlamentin päätöslauselman keskeisiä osia. Päätöslauselmassa todetaan, että energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksessa olisi ”kielletävä välittömästi fossiilisiin polttoaineisiin investoivia nostamasta kannetta sopimuspuolia vastaan, kun nämä toteuttavat Pariisin sopimuksessa tehtyjen sitoumusten mukaisesti toimia, joilla fossiilisten polttoaineiden käytöstä luovutaan vaiheittain”. Uudistettu energiaperuskirjasta tehty sopimus ei myöskään ole vakuuttanut jäsenvaltioiden määränemmistöä neuvostossa, minkä vuoksi marraskuussa 2022 järjestetyssä energiaperuskirjaa käsittelevässä konferenssissa ei annettu EU:lle valtuutusta hyväksyä uudistusta.

Lisäksi niin kauan kuin Euroopan unioni on energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen jäsen, myös niitä EU:n jäsenvaltioita vastaan, jotka ovat jo eronneet sopimuksesta, voidaan edelleen nostaa kanteita EU:n politiikkojen toteuttamisesta.

Siksi esittelijät katsovat, että energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osapuolena pysyminen ei ole vaihtoehto, ja suhtautuvat myönteisesti komission ehdotukseen unionin irtisanoutumisesta energiaperuskirjasta tehdystä sopimuksesta.

Esittelijät kehottavat komissiota edelleen edistämään kaikkien jäsenvaltioiden koordinoitua irtautumista, jotta voidaan rajoittaa raukeamislausekkeen kielteisiä vaikutuksia ja ehkäistä tehokkaasti EU:n sisäisiä kiistoja.

Esittelijät kehottavat komissiota jatkamaan pyrkimyksiään päästä jäsenvaltioiden kanssa sopimukseen keskinäisestä sopimuksesta, jolla kodifioitaisiin tulkinta, jonka mukaan energiaperuskirjasta tehtyä sopimusta ei sovelleta eikä sitä ole tarkoitus soveltaa jäsenvaltion ja toisen jäsenvaltion sijoittajan välisiin riitoihin, jotka koskevat viimeksi mainitun tekemää sijoitusta ensin mainitussa jäsenvaltiossa. He lisäksi kehottavat komissiota ottamaan yhteyttä kumppanimaihin ja ehdottamaan toista sopimusta, jonka mukaisesti EU:n ulkopuoliset

¹ Ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen osapuolten 21. konferenssissa Pariisissa 12. joulukuuta 2015 hyväksytty sopimus (Pariisin sopimus).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1119, annettu 30. kesäkuuta 2021, puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki).

³ Komission tiedonanto 11. joulukuuta 2019 Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta (COM(2019)0640).

energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osapuolet, jotka ovat halukkaita irtisanoutumaan, voivat vastavuoroisuuden perusteella kumota raukeamislausekkeen.

**LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT,
JOILTA ESITTELIJÄT OVAT SAANEET TIETOJA**

Esittelijät Anna Cavazzini ja Marc Botenga ilmoittavat työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti saaneensa tietoja seuraavilta yhteisöiltä tai henkilöiltä valmistellessaan mietintöluonnosta:

Taulukko 1. Anna Cavazzinin saamat tiedot

Yhteisö ja/tai henkilö
Climate Action Network Europe (CAN Europe)
DG ENER, European Commission

Taulukko 2. Marc Botengan saamat tiedot

Yhteisö ja/tai henkilö
Climate Action Network Europe (CAN Europe)
Friends of the Earth Europe

Esittelijät ovat yksin vastuussa edellä olevan luettelon laatimisesta.